

22367

BESZÉLŐ KÉPEK

ZABADMŰVELŐDÉSI • VETÍTETTKÉPES • ELŐADÁSOK

A. (centenárius) sorozat

3. szám.

Törvényhozás
1848/49-ben

KIADJA
VALLÁS-ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM

RIIDAEST 10/0

BESZÉLŐ KÉPEK

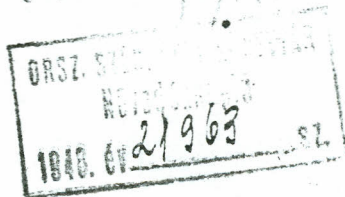
SZABADMŰVELŐDÉSI • VETÍTETTKÉPES • ELŐADÁSOK

A. (centenárius) sorozat

3. szám.

Törvényhozás
1848/49-ben

77 317 / A3

KIADJA

A VALLÁS-ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM
BUDAPEST, 1948.

A "RESZÉLŐ KÉPEK"

- a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium új vetített-képes előadásszövegei és modern film diapozitív-sorozatai - a szabadmívelődési előadók munkájának megkönnyítését, érdekesebbé, szívesebbé, szemléletesebbé tételét kívánják szolgálni.

A szabadmívelődés, illetőleg a felnőttoktatás munkásainak jogos kívánsága teljesül, amikor a minisztérium Diapozitív Központjának ósdi, avult szemléletű és technikájú sorozatai helyett folyamatosan a legkülönbélebb tárgy modern szövegek könyvek és filmdiapozitív-sorozatok készülnek el.

-.-.-.-

A jó előadó nem elégszik meg a szöveg egyszerű - különösen egyhangú - felolvasásával, és azzal, hogy a vetített kép már önmagában véve is nagyobb hallgatóságot vonz, mint az egyszerű előadás. Az eredményesebb tétel legjobb módja az előadás utáni szabad, közvetlen megbeszélés, a vita. Ne mulasszuk el egyetlen előadás után sem! Irányítsuk úgy, hogy minél többen szóljanak hozzá. Ne feledjük el azt sem, hogy az emberek nagyrésze vizuális típusú, s a vetített-képes előadásra évek múlva is könnyen visszaemlékeznek. Ha egyes képeket a hallgatóság előadás után újra látni kíván, ne sajnáljunk rá néhány percet. /Falun, tanyán a képanyag újbóli gyors levetítése - a képek tárgyának és problémáinak megkérdezésével - mint összefoglaló módszer is jó megoldás.

-.-.-.-

Az előadás képei:

1. Választási propaganda Kossuth mellett.
2. Kortesyana.
3. A maradiak felvonulása Pesten.
4. Pozsony látképe.
5. Az országgyűlés épülete Pozsonyban.
6. A főrendi tábla ülése.
7. Az alsó tábla ülése.
8. Kossuth Lajos.
9. Kossuthék megérkezése Bécsbe.
10. A magyar küldöttség felvonulása Bécsben.
11. Magyar küldöttség az osztrák parlamentben.
12. Batthyány Lajos.
13. Az első magyar felelős kormány tagjai.
14. Kossuth Pestre érkezik.
15. Az ifjuság fáklyásmenete.
16. Magyar küldöttség Párizsban.
17. Budapest látképe 1848-ban.
18. A pesti Vigadó.
19. A főrendi ház ülése a Nemzeti Múzeumban.
20. A nemzeti Múzeum és a Kálvin-tér.
21. A nádor megnyitja az országgyűlést.
22. Pazmándy Dénes, az alsóház elnöke.
23. A képviselőház tanácskozása.
24. Nyáry Pál, a baloldal vezére.
25. Perczel Mór.
26. Táncsics Mihály.
27. A kormány és az ellenzék.
28. Maradiak gúnyképe a baloldaliakról.
29. Gúnykép az udvar követeléseiről.
30. Magyar küldöttség a királynál.
31. "Megadjuk! Megadjuk!"
32. Kossuth bemutatja az országgyűlésnek a császári seregektől zsákmányolt zászlókat.
33. Debrecen látképe 1848-ban.
34. A debreceni református kollégium.
35. Madarász László.
36. Kossuthot kormányzóvá választják.
37. Szemere Bertalan miniszterelnök.
38. A függetlenségi nyilatkozat fogalmazványja.
39. Batthyány kivégzése.

Az 1848/49-es országgyűlés iratait lapozgatva, a magyar forradalom és szabadságharc minden fontosabb kérdésével találkozunk. Az országgyűlésen, a törvényhozás két házában zajlottak le az egyre hangosabb küzdelmek a haladó gondolkodásúak és a maradiság hívei között; itt fogalmazták meg a 48-as törvényeket; az országgyűlésen alakult meg és mindvégig reá támaszkodott munkájában az első felelős minisztérium, és amikor a császári reakció támadását fegyverrel kellett kivédeni, Kossuth a Honvédelmi Bizottmány elnöke, az országgyűlés tagjaival karöltve szervezte meg a szabadságharcot. Az országgyűlésen mindenekelőtt a politika jutott szóhoz, de a politikai viták mögött ott tükröződik az ország gazdasági, társadalmi, művelődési viszonyainak tükörképe. Az országgyűlés története csak egy része a magyar forradalomnak és szabadságharcnak, de ahogy egy csepp vízben ott tükröződik az egész tenger, az országgyűlés történetéből megismerhetjük a forradalmi idők egészét.

Mielőtt azonban az 1848/49-es országgyűlésről beszélnénk, szólnunk kell pár szót az azt megelőző rendi országgyűlésekről és elsősorban az 1847 őszi összeült utolsó rendi országgyűlésről.

Amikor 1847 nyarán kihirdették a választásokat az új országgyűlésre, Magyarországon még teljes erejében élt a régi, rendi, feudális rendszer. Minden hatalom a nemesesség kezében volt, ez pedig az ország lakosságának csak igen kis töredékét jelentette. Az arisztokraták és köz-

nemesek mellett az aránylag kisszámu polgárság és a nemzet tulnyomó többségét jelentő jobbágyság teljesen ki volt szolgáltatva a kiváltságos nemesi rétegek önkényének. Szavukat nem hogy az ország sorsának intézésében, de még a saját életük irányításában sem hallathatták. Az országgyűlés összetétele hiven tükrözte az ország politikai és társadalmi állapotát. Az országgyűlésen csak a nemesség tagjai jelenhettek meg, ebből magából is megérthetjük, miért haladt olyan lassan előre a reformokért folytatott harc. Az a néhány köznemes, aki Kossuthtal az élén kezdettől fogva a haladás eszméinek érvényrejuttatására törekedett, szemben találta magát a nemesség nagy tömegével, mely önző rövidlátásból mindenáron ragaszkodott elavult kiváltságos hatalmának fenntartásához.

A kezdetben csak néhány emberből álló haladó gondolkodásuak, vagy ahogyan akkor nevezték, reformpártiak tábora 1847-re azonban már meglehetősen megnövekedett. A választások folyamán kemény küzdelem folyt a két tábor között. Megyénként zajlottak le követválasztások, minden megye, akár nagy, akár kicsi volt is, két nemesi képviselőt küldött az országgyűlésre. Ezeknek aztán utasításba adták, hogy a megye szavazatát a reformok ellen, vagy mellett adja le. Pest megye járt ekkor a megyék között az élen. A többiek hozzá is azodtak. Ezért volt fontos, hogy kit választ követte Pest megye. Népes tábora volt már ekkor a reformpártnak Pest megyében, s ügyét nem kisebb ember támogatta, mint Batthyány Lajos gróf, az ország egyik

legnagyobb birtokosa. A reformoknak már akkor is országos híri bajnokát, Kossuth Lajost mégis csak elkeseredett köz-
1.kép. delem után tudták a megye képviselőjévé választatni. A választási harcról készült egykoru rajzon láthatjuk, hogy a propaganda már akkor sem volt ismeretlen. Lovas bandérium hordozta körül Pest városának utcáin a Kossuth és Szentkirályi Móric, a reformmozgalom másik ismert harcosának nevével diszitett nemzetiszíni zászlókat, miközben a menet két oldalán kivont karddal lépegettek a marcona hajduk.

2.kép. De az ellenfél sem hagyta magát. A megvesztegetés minden eszközét igénybe vette a reformpárttal szemben. A választási főhadiszálláson, vagy ahogy akkor mondták, a kortestanyán csapravert hordó várta a szomjasakat. Ilyenkor nagy volt a testvériség: a képen együtt mulatozik a nemes, polgár és a jobbágy, vidám cigányzene mellett. Hogy ellensúlyozzák a reformpárt propagandáját,

3.kép. felvonultak a maradiak is Pest utcáin. Fatalmas boroshordót raktak a szekérre, azt hordozták körül a városban. Cigánybanda haladt a menet élén, és végig az utcán éneklő, poharazó atyafiak duhajkodtak. Az egykoru művész rajzán éppen a pesti városháza előtt látjuk a menetet. Bizony Batthyáynak sok pénzébe került, hogy Pest megyében Kossuth és Szentkirályi lett a követ. De hány helye volt, ahol a maradiak kerültek fölül !

4.kép. November közepén ült össze az új országgyűlés Pozsonyban. Hogy miért éppen Pozsonyban, az

ország nyugati határszélén? Több oka volt annak. Egyik az, hogy a majdnem kétszázéves török uralom alatt az ország korábbi fővárosa, Buda, török hatalom alá került. Amikor aztán felszabadult a török megszállás alól, csak lassan tudta pótolni a két évszázados elmaradottságot. Amellett, és ez volt a fontosabb, Pozsony közel volt Bécshez, a Habsburg királyok, akik Bécsben székeltek, jobban szemmel tartották itten az országgyűlést. Ezért volt három évszázadon keresztül Pozsony az ország fővárosa, és ezért gyűlt össze az 1847-es országgyűlés is Pozsonyban.

Hatalmas, kaszárnyaszerű épületben ülésezett az

5.kép. országgyűlés. Egyik emeletén az alsó tábla, másikon a főrendi tábla foglalt helyet. A főrendi tábla a főnemeseket, főpapokat, országos vezető méltóságokat számlálhatta tagjai közé. Ezek örökös tagok voltak, nem választották őket. Ha már a nemességről azt mondtuk általában, hogy nem sok érzéke volt a széles néposztályok gondja-baja iránt, még fokozottabban állott ez a főrendi

6.kép. táblán ülésező arisztokratakról. Ahogy a pozsonyi üléseken résztvevő egyik külföldi megfigyelő feljegyezte, a hosszú asztalok mellett üldögélő arisztokraták közül némelyiknek csak a ruháján lévő arany-ezüst gombok több ezer hold föld értéket képviseltek. Törvényhozó munkásságuk azonban már jóval kevesebbet ért. Legfőbb törekvésük az volt, hogy fenntartsák a meglévő állapotokat, ahol csak lehet, elgáncsolják a reformokat. Mert az alsó tábla határozatait csak úgy juthattak a király elé

szentesítésre, ha azokat a főrendek is jóváhagyták. Az az egy-két ember közöttük, aki a reformok mellé állt, mint Batthyány Lajos vagy Széchenyi István, ritka kivételnek számított.

7.kép. Az alsó tábla, amelyiken a köznemesség, a megyék képviselői ülészetek, már sokkal népesebb volt. A csarnokszerű hatalmas teremben hosszú asztalok mellett ültek itt is a képviselők, miközben az erkélyeken a jogászfiatalság, a jurátusok kísérték figyelmel a beszédek. A jurátusok reformpártiak voltak. S miközben megéljenezték a reformokért harcoló ellenzéki képviselők beszédeit, többnyire lehurrogták a maradiak szónokait.

8.kép. A reformpárt vezére Kossuth Lajos volt. Pártja, az ellenzék, akkor már elég erősnek érezte magát arra, hogy döntő rohamot indítson a maradiak, a kormánypárt ellen. A maradiak azonban a főrendiházra és a bécsi kormánykörökre támaszkodva, erősen tartották magukat. Csak amikor a februári párisi forradalom híre lázba hozta egész Európát és Magyarországot is, akkor csökkent ellenállásuk, nem utolsósorban félelemből. Kossuth a márc. 3.-i ülésen már a régi rendszerrel való teljes szakítást követelte. Modern alkotmányt kívánt az országnak, és az alsó tábla egyhanguan elfogadta javaslatát. A főrendek azonban tárgyalni sem akarták a javaslatot. Kossuthék már éppen azon voltak, hogy a javaslatot a főrendek megkerülésével juttatják el a királyhoz, amikor a március 13.-án kitört bécsi forradalomnak a híre egyszere-

re megváltoztatta a helyzetet. A mindenható Metternich kancellárt elűzte a bécsi nép, s Ausztria számára kivivta az alkotmányos kormányt. Most már a főrendek sem mertek ellenkezni. 1848 március 15.-én, ugyanazon a napon, ami-

kor Pesten a fiatalság vértelen forradalomban vivta ki az emberi és szabadságjogokat, István nádor vezetésével népes küldöttség vitte Bécsbe a király elé az országgyűlés

9.kép. feliratát. Bécs népe tomboló lelkesedéssel köszöntötte a hajóval érkező magyar küldöttséget.

A kép éppen azt a jelenetet ábrázolja, amikor Kossuth partralép és beszédet intéz az egybegyűlt bécsiekhez, amelyben hitet tesz a szabadság eszméi mellett. A magyar-küldöttség fogadására kivonultak az Akadémia légiói, a

10.kép. demokratikus egyesületek s a nemzetőrség csapatai. Az esti szürkületben égő fáklyával felvonuló magyarokat nagy tömeg kísérte végig a városon, él-

11.kép. tetve Kossuthot, és a magyar alkotmányt. A küldöttség megjelent az osztrák nemzetgyűlés

elnökénél is, s az osztrák nemzetgyűlés felemelő jelene-
tek között tett hitet a szabadság eszméje és a reakció el-
leni közös harc mellett. Az uralkodó és a körülötte cso-
portosuló arisztokrácia azonban hallani sem akart arról,
hogy a magyarok alkotmányt kapjanak. Csak hosszas tár-
gyalások, huzavonák után, amikor István nádor a forrada-
lom veszélyét festette le előttük, akkor egyezett bele
az uralkodó a független, felelős magyar minisztérium fel-
állításába.

12.kép. Kormányalakítással az uralkodó Batthyány Lajos grófot bízta meg, Batthyány régi harcosa volt a reformeszméknek és személye köztiszteletben állt mindenki előtt. Törvénytiszteletében nemcsak a reformerek biztak meg, de mint főnemesben, Bécs is inkább megbizott benne mint valamely köznemesben. Batthyány mindvégig igyekezett is a magyarság és az uralkodó közti jóviszonyt megőrizni, mégis az elsők között végezték ki őt a szabadságharc bukása után.

13.kép. A kormányban az országgyűlés minden árnyalata képviselve volt. A belügyminiszterséget Szemenre Bertalan, a közlekedésügyi miniszterséget Széchenyi István gróf vállalta. Igazságügyminiszter Deak Ferenc, ipar- és földművelésügyi miniszter Klauzál Gábor, közoktatásügyi miniszter Eötvös József báró, honvédelmi miniszter Mészáros Lázár ezredes, külügyminiszter Eszterházy Pál herceg, pénzügyminiszter pedig maga Kossuth Lajos lett.

A minisztérium vezetése alatt az országgyűlés hozzáfogott, hogy megalkossa az uj törvényeket, melyek a reformpárt terveit a való életre alkalmazzák. A gyors ütemben kidolgozott törvényeket V.Ferdinánd király 1848 április 11.-én szentesítette. Ezzel az utolsó rendi országgyűlés befejezte munkáját. Az új Magyarország alapjai készen állottak. A régi feudális intézmények ellen vívott harc győzelemmel végződött. Az alkotmány értelmében a régi királyi központi hivatalok helyébe minden

vonalon a független felelős magyar minisztérium lépett. Az országgyűlési képviselőket bizonyos vagyonhoz kötött választójog alapján innár nemcsak a nemesek, hanem az ország egész lakossága választotta. Kimondották a sajtószabadságot, megszüntették a jobbágyságot, eltörölték a földesuri szolgáltatásokat, biztosították a törvény előtti egyenlőséget, a közteherviselést. A volt telkes jobbágnak szabad parasztbirtokként kezére adták azt a földet, amit eddig is művelt.

A reformok diadala országszerte nagy tiszteletet szerzett a forradalom harcosainak. A hajón Pestre érkező **14.kép.** Kossuth Lajost az ifjuság soha nem látott lelkesedéssel fogadta, és ahogy a képen látjuk, Kossuth a hajón állva, levett kalappal, esküre emelt kézzel tett fogadalmat a pesti ifjuságnak, hogy a reformok utjáról többé nem fognak letérni. Az eddig elnyomott reformpártiak tábora egyszerre megnövekedett. Bizakodás, a szebb jövőbe vetett remény töltött el mindenkit. Ezt fejezte ki a pesti ifjuságnak az új kormány tiszteletére

15.kép. rendezett hatalmas fáklyásmenete, mely nemcsak Pészt polgárságának, de az egész országnak örömét fejezte ki. A forradalmi változás híre bejárta egész Európát, és mindazok, akik eddig sajnálkozással gondoltak az elmaradott, feudális keretek között tengődő országra, lelkesen fordultak az új magyar kormány felé.

16.kép. Ezt fejezte ki a párisi forradalmi köztársaság elnökének, Lamartine-nak beszéde, amikor

az országgyűlés nevében előtte tisztelgő magyar küldöttség üdvözlő szavaira ezt válaszolta: "Az új Magyarországnak Franciaországban annyi barátja van, ahány polgára van ennek a hazának." Az egykoru francia ujságokban megjelent képen ott láthatjuk Lamartine-t, ahogy a párisi városháza nagytermében fogadja a magyar küldöttséget és itt, a forradalomban elhunyt francia polgárok emléktáblája előtt nyujtanak baráti jobbot egymásnak az immár szabaddá lett magyar nép képviselői és a franciák.

A nyár elejére kiirt országgyűlési választások már az új törvények rendelkezései szerint folytak le. A szavazati jog bizonyos vagyonhoz volt kötve, de ez is micsoda nagy haladás volt ahhoz képest, hogy a multban csak a nemesek szavazhattak. A választás ezuttal is országszerte a maradiak és haladók, a forradalom és a reakció pártjának nagy küzdelme volt. Általában a haladás, a reformok emberei győztek, de előfordult, ha szórványosan is, hogy a régi rend hivei maradtak fölül. A kunszentmiklósi választáson is sikerült a reakciónak sorozatos mesterkedéseivel megbuktatnia a képviselőnek fellépő Petőfi Sándort, aki nem is került be az ország-házba. Ugyanakkor viszont Táncsics Mihályt, a szegény parasztság és munkásság első öntudatos képviselőjét, három kerület is megválasztotta. /Végül is a siklósi kerület képviselőségét tartotta meg./ Mindazonáltal az új országgyűlés tagjai kevés kivétellel a nemesség tagjából kerültek ki. Magyarából ugyanazok a személyek, ugyan-

ellenzékét alkotta. Nagyobb részük birtokos, jómódu volt, kisebb részük olyan, akinek jelentősebb vagyona nem lévén, ügyvédi, közigazgatási vagy más városi foglalkozásban tevékenykedett, s magát már polgárnak érezte. De igazi polgári származásu, tehát nem nemes tagja alig volt az országgyűlésnek három-négy. A proletárokat pedig csak Táncsics képviselte. Nem csodálkozhatunk tehát rajta, hogy az országgyűlésen a képviselők között a véleménykülönbségek élesek voltak.

A népképviseleti alapon összeülő új országgyűlés

17.kép. székhelyéül Buda-Pestet választotta. Háromszáz év után ezzel újra az ősi fővárosba került vissza az országgyűlés és a kormány, a nemzeti élet legfőbb irányítói. Buda-Pest azonban ekkor még korántsem a későbbi időkből ismert világváros. A két város között ugyan már áll a Széchenyi kezdeményezésére emelt Lánchíd, /éppen ezekben a napokban készült el,/ de az országgyűlésnek például nem volt saját palotája. Az alsóház, amelyikben a nép küldöttei foglaltak helyet, a pesti

18.kép. Vigadóban ülésezett, a Duna partján. Bizony senki sem gondolta volna, hogy ez az épület, amelyik mindeddig csak szórakozóhelyül, alkalmi táncmulatságok rendezésére szolgált, néhány hónapra az országgyűlés székhelyévé válik. A főrendiház, amelyik megőrizte

19.kép. te régi összetételét, a Nemzeti Múzeumban ülésezett. Benne továbbra is a mágnások, főpapok,

többnyire a régi rend hívei foglaltak helyet, akik a hadadás elgáncsolásában szívesen álltak a királyi udvar szolgálatában. A főrendiház mellett, a mai Kálvin téren **20.kép.** ekkor még vásártér volt, amelyen, mint a képen látjuk, vásári bódék és falusi szekeresek sokasága volt található.

Az országgyűlést 1849 július 2-án nyitotta meg ünnepélyes keretek között István nádor a király képviselőjében. **21.kép.** Ahogy a képen látjuk, az alkalmi emelvényen a nádor körül, - aki éppen a királyi kéziratot olvassa fel, - ott állanak a kormány tagjai, valamennyien ünnepi magyar ruhában. A nádor mögött Batthyány miniszterelnök, mellette Kossuth Lajos. A karzatok zsufo-lásig telve az érdeklődő közönséggel. Lemn az elnöki szék- **22.kép.** ben pedig felismerjük Pázmándy Dénest, a dunántúli reformerek régi harcos katonáját, aki ugyanúgy, ahogy Batthyány, a mérsékelt politikának s az udvarral való jóviszonynak volt híve.

Az ünnepeket hamarosan a komoly munka váltotta fel. A megoldásra váró feladatok igen nagyok voltak. Most kellett felépíteni a magyar közigazgatást, rendezni az új törvények nyomán felmerülő kérdéseket és újabb törvényekkel, rendeletekkel továbbvinni az országot a demokrácia **23.kép.** útján. A kép az országgyűlési tanácskozásokat mutatja a Vigadó nagyterében. Zsufolt padso- rok, tömött karzatok előtt folytak a tanácskozások, néha a késő éjszakáig. A 48-as országgyűlés tagjai komolyan vet-

ték hivatásukat; ez az országgyűlés bár nehezebb körülmények között volt, többet alkotott egy év alatt, mint a megelőző évtizedek során.

Pártokról, a szó mai értelmében, nem beszélhetünk ekkor még, azonban a képviselők különböző táborokra oszlottak. A kormány maga inkább mérsékelt álláspontot képviselt, már összetételénél fogva is, hiszen benne főnemestől köznemesig mindenki képviselve volt. Tőle jobbra a maradiak kis tábora állt. Ezeknek csak a főrendiházban volt többségük. A baloldalon a radikálisok voltak, akiknek tagjai nagyrészt a fiatalok közül kerültek ki, akik bizony nem egyszer elégedetlenek voltak a kormány mérsékelt politikájával. Vezérük a kiváló szó-

24.kép. nok, Nyáry Pál, ennek nem egyszer kifejezést is adott az országgyűlés színe előtt. A radikálisok egy lépéssel az áprilisi törvényeknél is tovább kívántak menni és a francia példa nyomán a régi rendszer teljes felszámolására törekedtek. A polgári demokráciát akarták megvalósítani a legszélesebb néprétegek bevonásával, s nem riadtak volna vissza ennek érdekében a forradalomtól sem. Főzültük többen a királyság intézményét is elvetendőnek ítélték és a köztársasági államformát tartották kívánatosnak, mert, ahogy mondták, csak az biztosíthatja a magyarság függetlenségét. Soraikban kü-

25.kép. lön megemlítjük Perczel Mórt, a szabadságharc későbbi vitéz tábormokát, aki az ország jövője érdekében már ekkor az Ausztriával való teljes sza-

kitás szükségét hirdette.

26.kép. A baloldalhoz tartozott Tancsics Mihály is, aki a népi demokrácia első képviselője volt az országgyűlésen. Maga is egészen mélyről, munkássorsóból került föl hosszú évek nehéz küzdelmével, és soha osztályanak érdekeit nem szünt meg képviselni. Radikálisok és mérsékeltek nem egyszer vartak komoly szócsatákat az országgyűlésen, és nem egyszer érveikkel sarokba szorították a kormány képviselőit. A kormánypárt részé-

27.kép. ről készült egykorú karrikaturák persze igyekeztek minél jelentéktelenebbeknek feltüntetni őket. A képen óriásoknak rajzolt kormányférfiak azonban a művész szerint hiába akarták leinteni a törpéknek rajzolt radikálisokat, azok nem hagyták magukat, s középben Pázmándy, az országgyűlés elnöke, maga is a mérsékeltek hive, tehetetlenül rázta csengőjét. A mérsékeltek, akik ellentétben a radikálisokkal, a jómódu volt köznemessi birtokosok tagjaiból kerültek ki, s akik éppen anyagi érdekből is a forradalommal szemben a nyugalmat kívánták, attól sem riadtak vissza, hogy a radikálisokat személyükben támadják meg. Harriervadászoknak nevezték őket,

28.kép. akik az "egyenlőség fényes kocsiját" csak arra használják fel, hogy saját személyüket vigyék rajta előbbre. De hiába rajzolták őket báránybőrbe öltözött farkasoknak, ördögöknek, mindezzel nem lehetett a radikálisokat elnémitani, amikor igazukat nem tudták megcáfolni.

A radikálisok hiveinek táborát egyre jobban növelte a bécsi reakció feltámadása. A régi rendszer emberei, az uralkodóház tagjai, tábornokok, arisztokraták, magas osztrák hivatalnokok változatlanul fenn akarták tartani a régi feudális és egységes monarchiát, amelyiken belül Magyarországnak csak gyarmati sorset szántak. Az áprilisi magyar alkotmányt olyan engedménynek tekintették, melyet a magyarok a királytól szorult helyzetében kikényszerítettek, s kezdettől azon voltak, hogy az új törvények keresztülvitelét megghiusítsák. A magyar kormányt azzal vádolták, hogy el akar szakadni az uralkodóháztól és fel akarja robbantani a birodalmat. Pedig e az állítás ekkor alaptalan volt. Batthyány kormányában a megegyezés hivei foglaltak helyet és ekkor még Kossuth sem gondolt az uralkodóházzal való szakításra.

1848 nyarán a régi rendszer hivei ellenforradalom előkészítéséhez fogtak. A magyarság ellen az ősi Habsburg-politika szerint a nemzetiségeket készültek felhasználni. Azt mondták nekik, hogy a magyarok szabadsága szükségszerűen az ő szolgaságukat eredményezi majd, és bár a nemzetiségek jelentős része a magyar forradalom mellé állt, egy részük hitt Bécsnek, és a magyarság a haladás eszméje ellen fordult. A magyar kormány vicclapja, a Charivari, nyár elején még 29.kép. úgy ábrázolta a császári házat jelképező kétfejű sast, mint amelyiket megfékeznek a forradalmat jelképező magyarruhás alakok. A kép arra

vonatkozik, hogy az ország megtagadta Bécestől az 50.000 katonát és pénzt az orosz forradalom leveréséhez. A valóságban azonban ekkor már a bécsi kormány, a reakció volt az, amelyik egyre erősebb béklyókat rakott a magyar kormányra.

Az uralkodó személye mellett mindenható Kollórat herceg ekkor már nyíltan a "magyar veszedelem" ellen való összefogásra szólította fel a nemzetiségeket. Batthyány hiába próbált meg közvetíteni az uralkodó és 30.kép. a magyarság között. Az országgyűlési küldöttséget, amelyet a kép éppen a schönbrunni palotában ábrázol, amikor a lakáj beengedi őket az uralkodóhoz, éppen csak hogy fogadta Ferdinánd. Hogy kérésükre hajlott volna, arról szó sem lehetett. Amikor pedig Lamberg grófot, a császári biztost, szeptember végén a felingerült tömeg Pest utcáján megölte, a reakció elérkezettnek látta az időt, hogy leszámoljon a magyar forradalommal. A császár október 4.-én kelt manifesztumában azonnali hatállyal feloszlatta az országgyűlést, törvénytelennek nyilvánította minden határozatát. Ugyanakkor a magyarországi katonaságot Jellasics József báró horvát bánnak rendelte alá, akit kinevezett Magyarország teljhatalmu királyi biztosává.

Immár mindenki előtt nyilvánvalóvá vált, hogy a bécsi reakciós körök és a magyarság között békés meg egyezés létre nem jöhet. A magyar forradalom minden kívánása, az ország függetlensége került veszélybe, és

ezt megvédeni csak fegyverrel lehetett. A nemzeti védelem gondolata Kossuthban öltött testet. Ő már korábban is látta milyen veszélyekre kell felkészülnie a magyarságnak. 1848 július 11.-i híres beszédében 200.000 katonára és 42 millió forint adó megszavazását kérte az országgyűléstől, mert "a haza veszélyben van." Az országgyűlés egy emberként állt Kossuth javaslata mellé. Az ellenzék vezére, Nyáry Pál állt fel elsőnek, és jobbát az ég felé, mintegy esküre emelve, kiáltotta:

31.kép. "Megadjuk!" A szó villámként hatott a ház minden tagjára. A lelkesedéstől elragadt képviselők felugrottak padjaikról és Nyáry példájára kezüket esküre emelve, lelkesen ismételték: "Megadjuk, megadjuk!" A felkiáltást ismét mély csend váltotta fel. Kossuth maga is könnyben uszó szemekkel állt és beszédét a következő emlékeztető szavakkal fejezte be: "Leborulok a nemzet nagysága előtt, és csak azt mondom, annyi energiát a kivitelben, mint amennyi hazafiságot tapasztaltam a megajánlásban, s hogy országot a poklok kárai sem döntik meg."

Nyár végén Jellasics a horvát seregek élén átkelt a Dráván, hogy eltiporja a magyar forradalmat. A nemzet Kossuth szavára a fegyveres ellenállást választotta. Kossuth ekkor, hetekben a sorsdöntő napokban találta meg igazi önmagát. Ekkor vált belőle a magyar forradalom és szabadságharc vezére. Hányan voltak az országgyűlésben, még a reform régi hívei között is,

gatra, mint kelet felé. Az udvarral rokonszenveztek, nem a magyar szabadsággal. Így, míg a császári seregtől elfoglalt Pesten a császáriak ütik fel főhadiszállásukat, Debrecen, az alföld szívében, a magyar forradalom ügyének, a szabadságharcnak válik bástyájává.

Január első felében az országgyűlés már folytat-
34.kép. ta üléseit a debreceni református kollégium-
ban. A békés építés feltételei már nem voltak

meg. Az ellenállás megszervezése, a védelem, a hadsereg erősítésének kérdése állt az előtérben. Nem csodálkozhatunk rajta, hogy ilyen körülmények között Debrecenben sokkal nagyobb szavuk volt a radikálisoknak, mint volt Pesten. Kossuth maga is velük szövetségben szervezi

35.kép. az ellenállást, a radikálisok vezére, Madarász

László, egyben a rendőrség főparancsnoka is, sokáig kiemelkedő helyet foglal el Kossuth mellett. A radikálisokkal szemben, akik most már nyíltan az uralkodóházzal való szakítást követelték, a békepártiak továbbra is biztak a megegyezés lehetőségében. Ezt azonban, ellentétben a királysági arisztokratákkal, a forradalmi vívmányainak feladás nélkül akarták végbevinni. Az események egyre inkább a radikálisok eszméit juttatták diadalra.

A császári udvar Windischgraetz első győzelmi jelentései nyomán 1849 március 4.-én az olmitzi kiáltványban megszüntette Magyarország alkotmányát és különállását, az országot tartományként besorozta az egységes

császári birodalomba. Amikor azután a tavasszal meginduló magyar hadjárat sorozatos ütközetekben megverte az osztrak sereget, a debreceni országgyűlés válaszolt a császári kihívásra, kimondta Magyarország függetlenségét. Kossuthban a király és ellenforradalmárainak árulása megérlelte azt az elhatározást, hogy a Habsburg-háztól és az osztrak birodalomtól a magyarságnak végleg el kell szakadnia. A magyarság csak mint független nemzet, saját államában veheti teljesen a maga kezébe sorsa irányítását. 1849 április 14.-én az országgyűlés a nép lelkesedése közepette kimondta a Habsburg-ház trónvesztését.

36.kép. Kossuth Lajost az ország kormányzójává választották, új felelős minisztériumot alakítottak, melynek miniszterelnöke Szemere Bertalan lett, Kossuth régi reformer társa, az egyik legképzettebb magyar politikus.

A függetlenségi nyilatkozat, melynek Kossuth 38.kép. kezével írott fogalmazványát itt láthatjuk a képen, kimondotta, hogy az uralkodóház hűségével eljátszotta jogát a magyar trónra. Fogsúlyozta a nyilatkozat, hogy "e lépésre a halálra üldözött magyar nemzetet nem tuzott elbizakodás", hanem "az önfenntartás kénytelensége vezette." Végül a kiáltvány a világ művelt népeihez fordult, hogy "a magyar nemzetet, mint a független nemzetek sorában egyik testvérüket, azon barátsággal és elismeréssel fogadják, mely

barátságot és elismerést a magyar nemzet nekik ezennel felajánl."

Amikor a császári sereget a tavaszi magyar támadás kiűzte az országból, az újonnan trónralépő fiatal uralkodó, Ferenc József, az orosz cár segítségét kérte. 1849 júniusában Paskievics herceg vezetésével 200.000 orosz katona vonult Magyarországra, a szabadságharc eltiprására. A császári és cári egyesült seregek óriási tulereje ellen semmilyen vitézség nem vihatha ki a győzelmet, a magyar sereg fokozatosan vonult az ország déli részébe. Az ősszel Pestre visszaköltözött kormány és országgyűlés Szegedre, majd Aradra tette át székhelyét. Itt nyújtotta be Szemere Bertalan nemzetiségi törvényjavaslatát, mely azáltal, hogy széleskörű kulturális lehetőségeket és egyenjogúságot biztosít a nem magyaroknak, az országban élő népek békés együttműködését valósíthatta volna meg. Az országgyűlés elfogadta a törvényt, de alkalmazására már nem kerülhetett sor. Az osztrák és orosz hadak nyomása egyre erősebb lett. A nehéz idők egyre szorongóbb aggodással töltötték el Kossuth lelkét is. Augusztusra már az ország nagyobb része az ellenség kezére került. A megfogyott, fáradt honvédseregek immár sem fegyverhez, sem elegendő lőszerhez nem juthattak. Kossuth a végső veszélyben a kormányzói hatalomról leköszönve, Görgey Arthur tábornoknak adta át a hatalmat. A helyzet reménytelen volt, s augusztus 13.-án a magyar sereg Világosnál letette a fegyvert az oroszok előtt.

A szabadságharc leverése után az osztrák kormány bosszúja nem ismert kiméletet. Kossuthnak, Szemerének, a 48/49-es országgyűlés számos tagjának sikerült külföldre jutnia, de az itthonmaradottak közül százan és ezren estek áldozatul és szenvedtek vértanuhalált, vagy több éves börtönbüntetést. Az ország teljhatalmu biztosa, Haynau generális, egymás után küldte bitóra a debreceni országgyűlés vezetőit. Kivégezték a főrendiház elnökét: Perényi Zsigmondot, Szacsvay Imrét, az országgyűlés jegyzőjét, Csányi László minisztert, Kazinczy Gábort, a radikálisok egyik vezetőjét, és mindenekelőtt Batthyány 39.kép. Lajost, az első felelős magyar miniszterelnököt, aki pedig mindent elkövetett a megbékélés érdekében. Magyarországra a császári rémuralom árnya borult. Ahogy az angol külügyminiszter, Palmerston lord mondta, a császári kormányról a magyarországi kivégzések hírére, "Az osztrákok a legnagyobb vadállatok azok közül, akik valaha a művelt ember nevét bitorolták."

Az 1848/49-es országgyűlés azonban örökre beírta nevét a magyar történelembe.

...ofo...

Sokszorosított: Feniczi és Korbácska, Budapest, IV.,
Sammelweis-utca 1. - Tel.: 184-302.

A KÖLCSÖNZÉS MÓDJA:

A "BESZÉLO KÉPEK" előadászövegeit és filmdiapozitív-sorozatait vidéken az illetékes vármegyei Szabádművelődési Felügyelői Hivatal, Nagy-Budapest területén a VKM Diapozitív Központja /Budapest, VI., Köppl-Rónai-u. 26./ kölcsönzi. A kölcsönzés díjtalan. Az aszállítás költségei a kölcsönző hivatalt, a visszaszállítás költségei a kölcsönvevőt terhelik.

Közérdek, hogy a szövegeknyveket és diapozitív-sorozatokat felhasználásuk után azonnal visszaküldjük a kölcsönzés helyére.

Ha az előadás időpontja és tárgya kötött, a kérelmet elküldéséről idejében gondoskodjunk; ha sürgősen van rá szükség, biztonság kedvéért más megfelelő előadáscímeket is soroljunk fel.

A kölcsönzött előadászövegekért és diapozitív-sorozatokért a kölcsönző anyagi felelősséggel tartozik. A szövegen változtatni /átvinni, stb./ nem szabad. A filmdiapozitíveket a karcolásról különösen kiméljük.

-.-.-.-

KÉRÉS.

A vétítettképes előadásokkal kapcsolatos tapasztalatok, indítványok és tanácsok közlését a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium VIII. főosztálya /Budapest, V., Alkotmány-u. 3., IV. em./ bárkitől köszönettel veszi.